

5 didactische sleutels voor beter begrijpend lezen

Kris Van den Branden

PRAKTIJGERICHTE
LITERATUURSTUDIES
ONDERWIJSONDERZOEK

Sleutels voor effectief begrip **LEZEN**

INSPIRATIE VOOR EEN EIGENTIJDSDE INACTIEK IN HET BASISONDERWIJS

Suzanne Gielens
Gerrit-Jan Kiersma
Ellen De Bruyne
Karin De Smet
Mieke Schepers
Nancy Verbeke
Pamela Verbeke
Erik Van den Branden
Piet Verschuren
Hilde Van Gorp

VLOER Vlaamse
Onderwijs- en
Onderzoeksinstituut

Effectieve,
eigentijdse begrip
leesdidactiek in het
basisonderwijs
Wetenschappelijk
verslag van een
praktijgerichte
literatuurstudie

VLOER Vlaamse
Onderwijs- en
Onderzoeksinstituut

Vlaanderen
Onderwijs- en
Onderzoeksinstituut

KU LEUVEN

CU

UNIVERSITEIT
LEUVEN

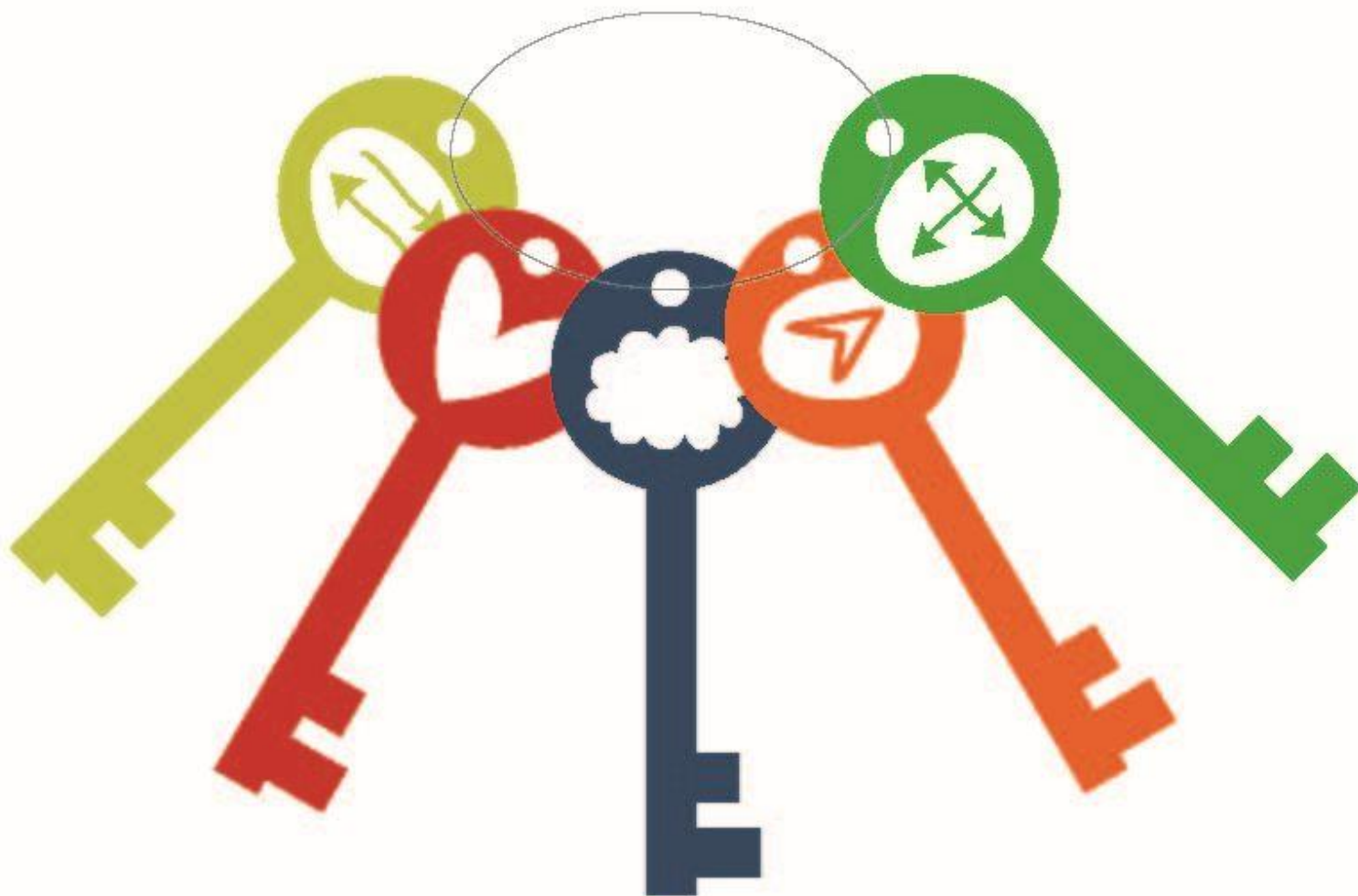
KU LEUVEN

- Wetenschappelijke review van meta-analyses en reviewstudies rond processen van begrijpend lezen en begrijpend-leesdidactiek
- Resultaat: 5 onderzoeksgebaseerde “sleutels” voor effectiever begrijpend-leesonderwijs
- Veldbevraging van leerkrachten rond wenselijkheid en haalbaarheid van de sleutels

Promotoren: Kris Van den Branden (KU Leuven), Hilde Van Keer (Universiteit Gent) en Pol Ghesquière (KU Leuven)

Onderzoekers: E. Merchie, S. Gobyn, M. Schiepers, M. Vanbuel, E. De Bruyne & F. De Smedt

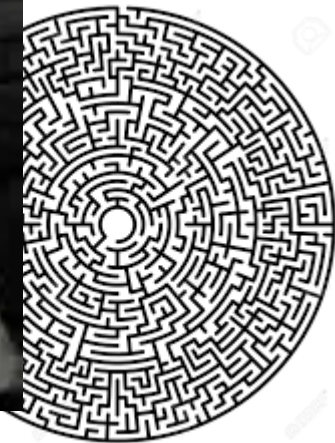

FUNCTIONALITEIT

- Geef leerlingen **een goede reden** om actief de tekst(en) te lezen!
- Doelgericht lezen: leerlingen lezen om
  - een motiverend doel te bereiken
  - een spannende vraag te beantwoorden
  - iets nieuws te weten te komen
  - het vervolg van het verhaal te ontrafelen
  - ...

FUNCTIONALITEIT

INTERACTIE

- Voer met leerlingen diepgaande gesprekken over de tekst
- Bevorder interactie tussen leerlingen over de tekst
  - VOOR
  - TIJDENS
  - NA

VOOR

- Voorkennis van de leerlingen mobiliseren (+ relevante woordenschat)
- Interessante vragen en leesdoel identificeren
- Leerlingen motiveren om de tekst te willen begrijpen

De vragen komen voor de tekst

Anders lezen

Dit is een blad uit een weetboek.

A. Tom is blind.
Toch gaat hij naar school.
Hij gaat naar een school voor blinden.
Tom leert veel op school.
Hij leest en schrijft.
Hij leest heel graag boeken.
In zijn boeken staan geen letters,
maar bobbels op een rij.
De bobbels liggen dik op het blad.
De letter A heeft één bobbel.
De letter B heeft er twee.
Zo voelt Tom welke letter het is,
met de toppen van zijn vingers.

B. Ali is blind.
Toen hij dertig was,
werd hij ziek.
Nu kan hij niet meer zien.
Soms vraagt hij hulp.
Zeker als hij een brief krijgt.
Dan leest een vriend die voor.
Ali krijgt liever een bandje.
Daar luistert hij zelf naar.

D. Als baby was Sara al blind.
Ze is nu tien en leest graag.
Ze voelt aan bobbels op het blad.
Denk je dat ze traag leest?
Dat is fout!
Ze leest bijna net zo snel als jij.
Sep leest wel traag.
Hij is pas één jaar blind.
Hij leert hoeveel bobbels elke letter heeft.
Als hij veel oefent, leest hij sneller.

C. Sam kan niet zien.
Toch werkt hij graag met de computer.
Hoe doet hij dat?
Bij zijn computer hoort een kastje.
Dat kastje maakt van de letters in de tekst bobbels.
Sam voelt die bobbels op het kastje.
Hij weet hoeveel bobbels de letter A heeft.
En de letter B en de letter C.
Knap hé!

1. Wil je iets weten over blind zijn?

Lees alle vragen.

a. Hoe leest een blinde een boek?

---

b. Hoe leest een blinde zijn post?

---

c. Hoe werkt een blinde met de computer?

---

d. Wie leest het snelst?

Jij of een blinde?

---

2. Lees het blad uit het weetboek.

3. Zoek het antwoord op twee vragen.

Schrijf dat op.

4. Vergelijk de antwoorden met je buur.

Vul aan wat je nog niet hebt.

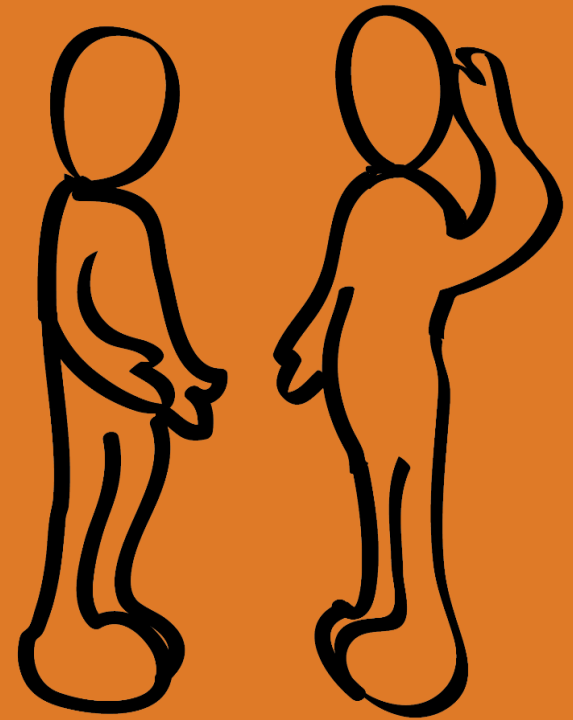
TIJDENS en NA

- Ondersteunen van leesbegrip en technisch lezen
  - Ontrafelen van betekenis van moeilijke passages
  - Discussiëren over verschillende interpretaties
  - Ingaan op signaalwoorden, structuur van de tekst
  - Kennis in- en oproepen
  - ....
-
- Leerlingen in interactie laten gaan met elkaar over de tekst

FEETBACK

OR

FEEDBACK

?

EXPLICIET STRATEGIEËN ONDERSTEUNEN

Bruikbare leesstrategieën:

1. Tekstoriëntatie en doelen stellen
2. Vragen stellen aan de tekst
3. Tekstinhoud visualiseren
4. Verbindingen maken met voorkennis
5. Samenvatten
6. Begrip bewaken en verhelderen (bv. moeilijke woordenschat)
7. Tekststructuur herkennen

LEESMOTIVATIE ONDERSTEUNEN

“De recente PIRLS-resultaten volgen de negatieve trend: terwijl in 2006 9% van de Vlaamse 10-jarigen nooit of bijna nooit lezen tijdens hun vrije tijd, steeg dat percentage in 2016 naar 17% (Tielemans e.a., 2017). In 2006 las nog 48 procent van de leerlingen dagelijks voor zijn plezier buiten de schooluren, in 2016 was dat gedaald naar 36 procent. Tielemans e.a. (2019) weerhouden dit als een van de weinige hypothesen (naast het dalend aantal uren dat aan begrijpend lezen op school wordt gespendeerd) die de daling van de PIRLS-resultaten kunnen verklaren.”

www.duurzaamonderwijs.com

LEESMOTIVATIE ONDERSTEUNEN

Scholen moeten plaatsen zijn
waar mensen verliefd worden
op ~~leren~~^z

Het belang van voorlezen

- Bereidt kinderen voor op het zelf leren lezen
- Verhoogt de leesmotivatie
- Vergroot de taalvaardigheid
- Vergroot het verbeeldingsvermogen en de kennis van de wereld
- Vergroot de woordenschat

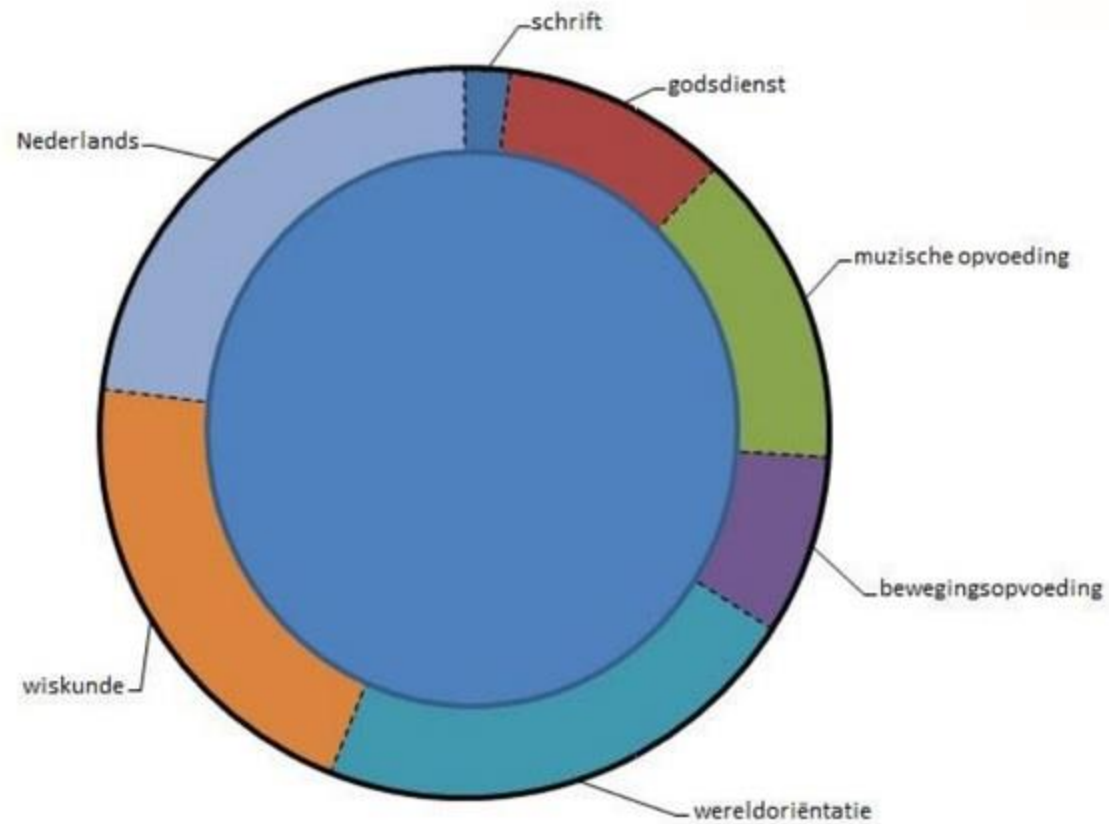

LEESMOTIVATIE ONDERSTEUNEN

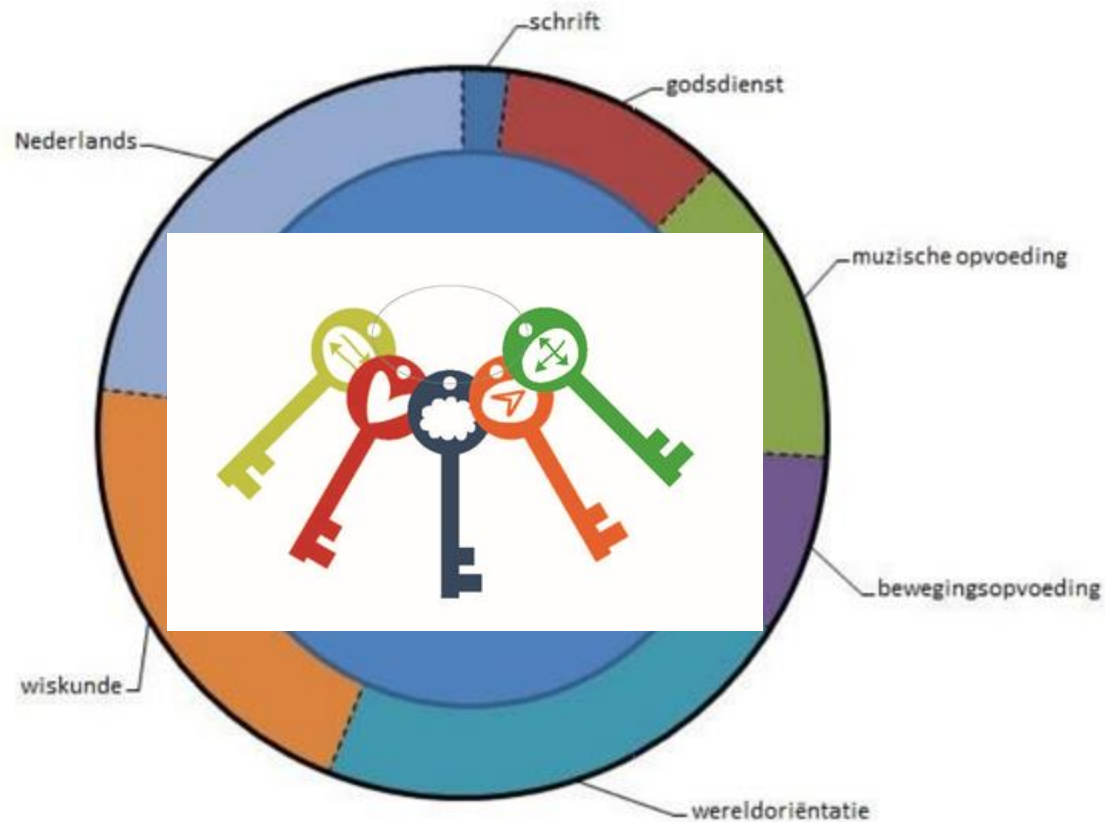
- Leerlingen eigen **keuzes** laten maken (wat ze lezen) uit een ruim aanbod in de klas, in de bib, als huiswerk...
- Leerlingen **samen** laten werken rond teksten die ze lezen/gelezen hebben, samen teksten laten verwerken....
- Leerlingen **succes** laten ervaren bij het begrijpend lezen
- Leerlingen **promotie** laten voeren voor verhalen, boeken, strips.... die ze gelezen hebben
- Teksten laten aansluiten bij de **interesses** en leervragen van leerlingen
- Leerlingen warm en constructief **ondersteunen** bij het begrijpend lezen
- Zelf als leerkracht **uitstralen** dat je lezen leuk, nuttig en belangrijk vindt

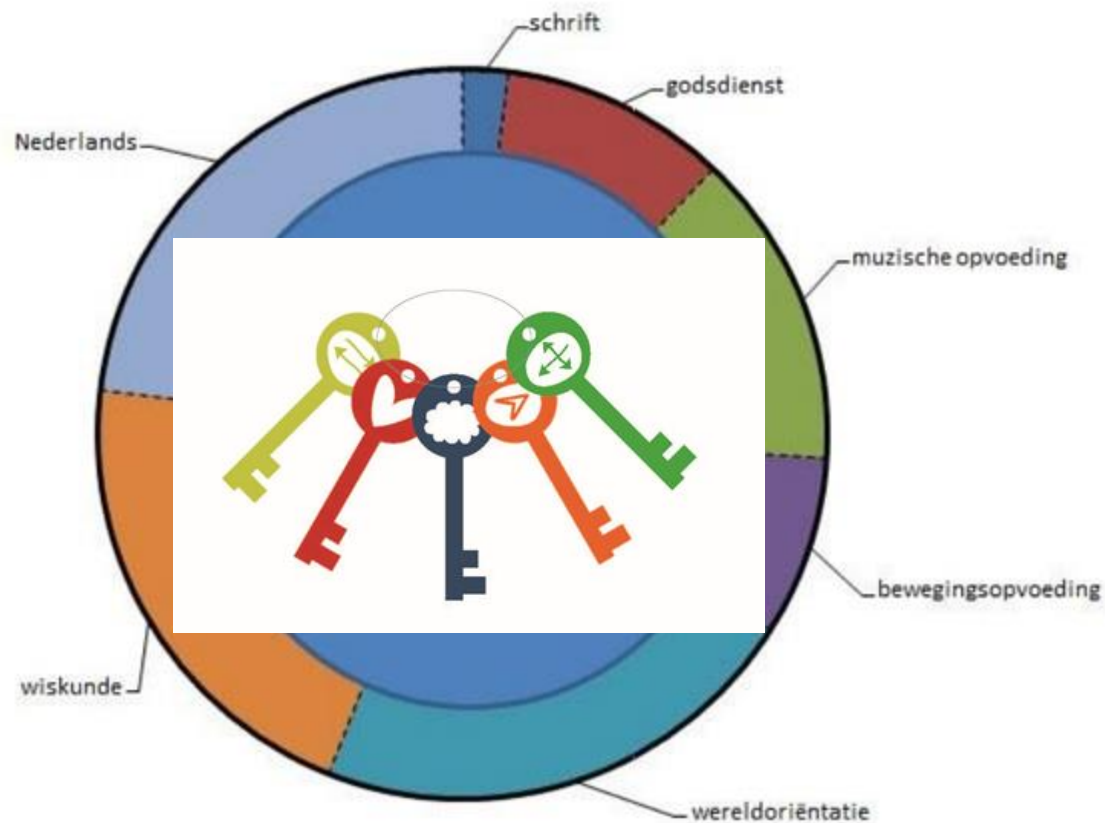
TRANSFER

TRANSFER

TRANSFER

2,5

12

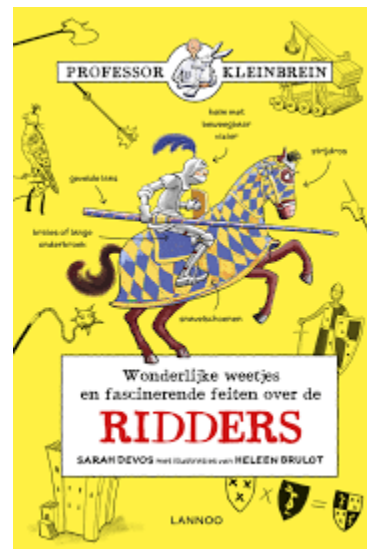
Transfer

- Leeskilometers maken!
- PIRLS 2016: gemiddeld aantal uren besteed aan begrijpend lezen op jaarbasis van 146 (2006) naar 84 (2016) (Tielemans e.a., 2018)

DENK! CORI Nieuwsbegrip ...

- Leerlingen lezen uitdagende fictie- en non-fictieteksten rond een bepaald (W.O-) thema
- Ze bouwen geïntegreerd aan kennis, vaardigheden en attitudes rond thema én begrijpend lezen
- Ondersteuning (ook op vlak van technisch lezen) voor leerlingen die het nodig hebben

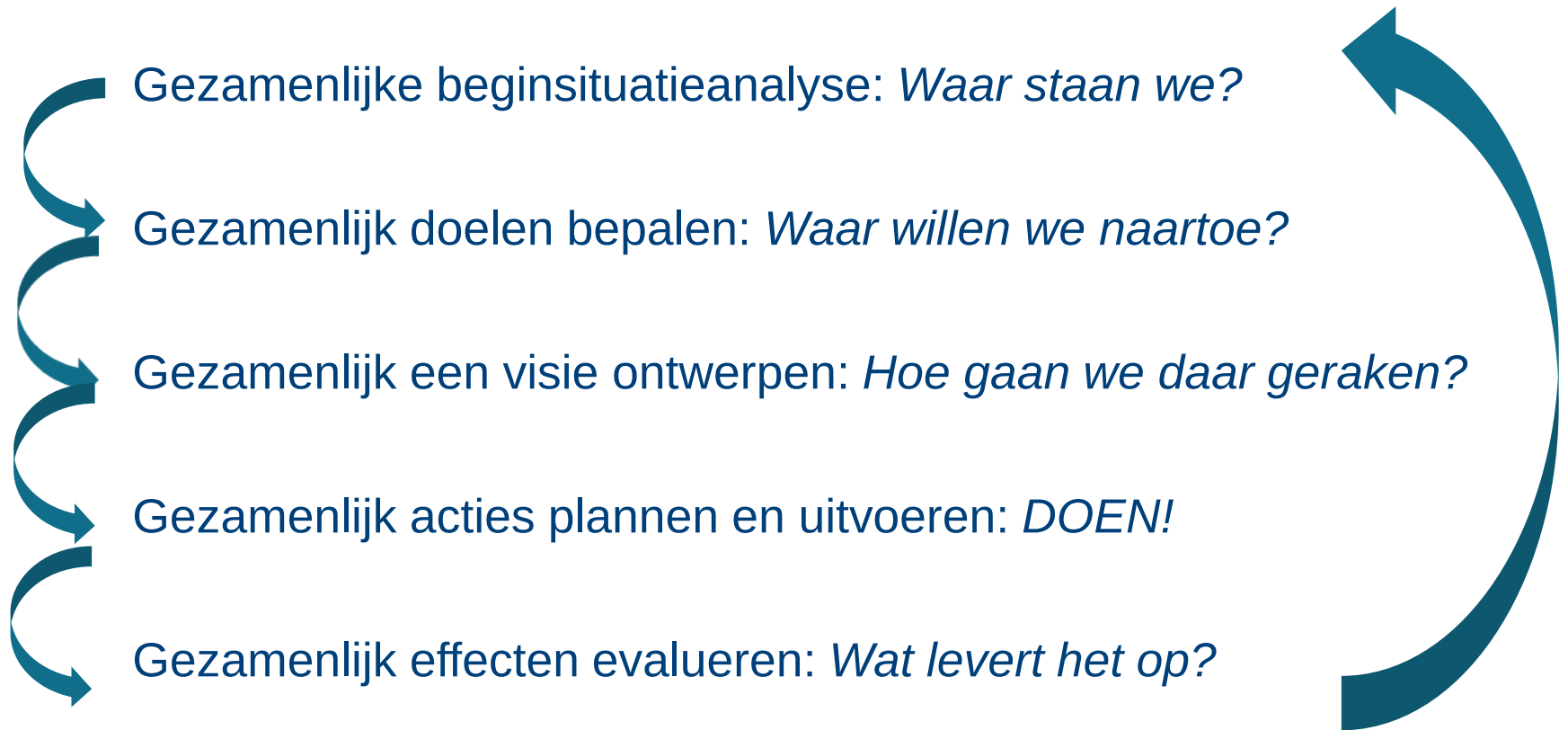
TRANSFER

Ook buitenschools!

- Samenwerking met openbare bibliotheek
- Samenwerking met kinderopvang, crèches, speelpleinen...
- Voorlezen thuis stimuleren
- Iedereen Leest!
- Maak gebruik van moderne media (bv. Boekenzoeker)

Naar een schoolbreed leesbeleid

T

E

A

M

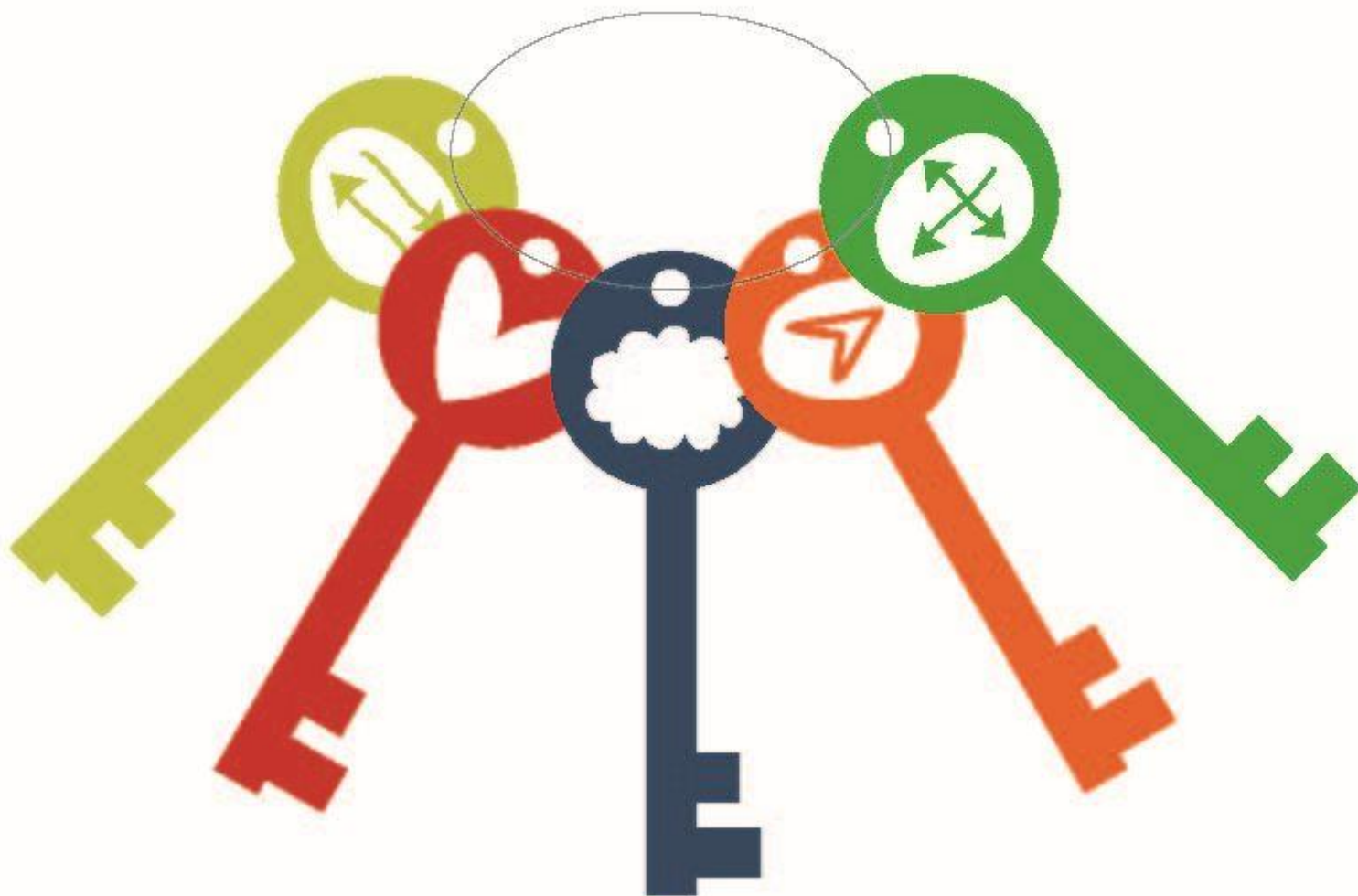
Together

Everyone

Achieves

More

Download op
www.vlor.be/publicaties

Nuttige referenties

- Gobyn, S., e.a. (2019). *Sleutels voor effectief begrijpend lezen. Inspiratie voor een eigentijdse didactiek in het basisonderwijs*. Brussel: VLOR.
- Merchie, E. e.a. (2019). *Effectieve, eigentijdse begrijpend-leesdidactiek in het basisonderwijs. Wetenschappelijk eindrapport van een praktijkgerichte literatuurstudie*. Leuven/Gent: KU Leuven – Universiteit Gent.
- Pereira, C. & Nicolaas, M. (2019). *Effectief onderwijs in begrijpend lezen Acties voor beter leesbegrip en meer leesmotivatie*. Den Haag: Nederlandse Taalunie.
- Tielemans, K., Vanlaar, G., Van Damme, J., & De Fraine, B. (2019). *Lessen door en voor het Vlaams begrijpend leesonderwijs. 2006-2016: tien jaar PIRLS in Vlaanderen*. Leuven: Centrum voor Onderwijseffectiviteit en –evaluatie, KU Leuven.